

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 163/19

KLAGER: Lasse Øverlier
PUBLIKASJON: Oppland Arbeiderblad
PUBLISERINGSDATO: Juli-august 2019
STOFFOMRÅDE: Diverse
SJANGER: Nyhetsartikler
SØKERSTIKKORD: Kildekritikk og kontroll av opplysninger, saklighet og omtanke, samtidig imøtegåelse
REGISTRERT: 24.07.2019
BEHANDLET I PFU: 29.01.2019
BEHANDLINGSTID: 185 dager
KLAGEGRUPPE: Næringsdrivende
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Klager fikk medhold i sin klage mot Oppland Arbeiderblad i 2015, se [sak 151/15](#).

SAMMENDRAG:

Oppland Arbeiderblad (OA) publiserte i **juli–august 2019** flere artikler etter at Innsamlingskontrollen hadde sendt ut en pressemelding der det ble advart mot det de mener er useriøse innsamlingsorganisasjoner. Det kom frem at fem av organisasjonene som var på Innsamlingskontrollens såkalte OBS-liste, er Gjøvik-baserte.

I [en av de første publiseringene](#), **onsdag 24. juli 2019**, ble det opplyst at flere av organisasjonene kan spores tilbake til samme personer:

«En av dem skal være Lasse Robert Øverlier fra Toten. Han driver fire av organisasjonene som står oppført på OBS-listen.»

Innsamlingskontrollen uttalte at Øverlier skal stå for 26 prosent av klagen som er mottatt.

«Lasse Robert Øverlier driver prosjektene og organisasjonene 'Childrens Relief', 'Caring Hands Fair Trade Norway', 'Foreningen Den Tredje Verdens Barn' og 'Foreningen Caring Hands'.»

Det ble opplyst at organisasjonene har stått på OBS-listen i flere år **«for manglende åpenhet rundt økonomiske og organisatoriske forhold»**. Det fremkom også at det ikke handler om

ulovligheter, men at Innsamlingskontrollen imidlertid stiller spørsmål ved «**hvorfor Øverlier må ha fire organisasjoner**».

I siste avsnitt av brødteksten opplyste OA:

«OA har flere ganger prøvd å komme i kontakt med Lasse Robert Øverlier både på telefon, e-mail og sosiale medier, men har ikke lykkes med dette.»

Artikkelen var illustrert blant annet med et stort bilde som viste tre fakturaer, der noen hadde skrevet «SVINDEL» med store bokstaver på fakturaene. Logoen til tre ulike organisasjoner var synlige på fakturaene: Caring Hands, Doktor Klovn og Childrens Relief. I bildeteksten sto det:

«FAKTURAER: En privatperson har sendt disse fakturaene til Innsamlingskontrollen med vedkommendes påskrift 'svindel'.»

Dagen etter, **torsdag 25. juli 2019**, fulgte OA opp med en ny [artikkel](#) og førsteside der Lasse Øverlier var avbildet, og der det ble opplyst at han også skal drive med annen virksomhet som eiendom i Spania, salg av håndvesker fra Italia og fisk til Kina og Japan. Det ble opplyst at han fremdeles ikke har svart på OAs henvendelser, og det ble referert og sitert til hva som fremkommer om Øverlier blant annet på hans LinkedIn-profil.

Artikkelen var illustrert med bilde av en postkasse, og et portrett av Øverlier innfelt i postkassebildet. I bildeteksten sto det:

«KALDE SPOR: På en postkasse i Kalkvøgen 5 i Gjøvik ender sporene etter Øverlier, der han skal ha bodd i en kort periode for flere år siden. Ellers skal han ha holdt til i Spania, Kambodsja og Estland de siste årene.»

Fredag 26. juli 2019 fulgte OA opp med en artikkel om at stortingspolitikere «[Vil rydde opp i de useriøse](#)». Artikkelen var illustrert blant annet med et bilde som viste fakturaer med påskriften «SVINDEL», der logoen til flere organisasjoner fremkom, deriblant «Caring Hands» og «Childrens Relief».

Dagen etter dette, **lørdag 27. juli 2019**, skrev OA om at Øverlier «**går ut mot OA i et Facebook-innlegg**». Tittelen på artikkelen var et sitat: «**- Kastet ut usannheter som sverter meg**». I brødteksten refererte OA hva Øverlier skriver om saken avisen har omtalt, dette basert på hva som fremkom av Facebook-innlegget. Det kom blant annet frem at han mener å ha tre organisasjoner, ikke fire, og at kun én er i bruk, da de to andre «**mistet samarbeid med flere barnehjem i sørøst Asia, da de 'etter mange år endelig får tilført støtte fra staten.'**» Det ble også opplyst at Øverlier skriver at «**de ikke forholder seg til Innsamlingskontrollen på grunn av for høye kostnader**», men at de «**'selvfølgelig ville vært registrert'** hvis Innsamlingskontrollen var et statlig organ».

Artikkelen var illustrert med bilde av en postkasse, innfelt portrett av Øverlier, samt skjermdumper fra konti i sosiale medier om at meldinger er lest. I bildeteksten sto det:

«UBESVART: Øverlier skriver i et Facebook-innlegg at OA ikke har kontaktet ham

på hans foretrukne e-postadresse. Han lar meldingene på sosiale medier stå ubesvart, selv om han har sett dem.»

Påfølgende **onsdag 31. juli 2019** publiserte OA en ny artikkel om at [Innsamlingskontrollen hevder det fortsatt blir sendt fakturaer](#) fra selskaper Øverlier mente var inaktive. Her gikk Innsamlingskontrollen i rette med uttalelsen om for høye kostnader.

En ukes tid senere, **torsdag 1. august 2019**, publiserte OA en artikkel om at det er [en gåte hvorfor Gjøvik er overrepresentert på Innsamlingskontrollens OBS-liste](#).

Påfølgende tirsdag, **6. august 2019**, publiserte OA enda en artikkel, denne om organisasjonen Afrikas Barn, som Innsamlingskontrollen også har ført opp på sin liste, og ønsker svar fra. Artikkelen var illustrert med bilde av fakturaer med påskriften «SVINDEL». Bildet var merket som illustrasjonsbilde, og i bildeteksten sto det:

«FAKTURAER: Fakturaer en privatperson har sendt til Innsamlingskontrollen med vedkommende påskrift 'svindel'.»

Det samme bildet ble brukt som illustrasjon i en oppfølgende artikkel **fredag 9. august 2019**, om at Innsamlingskontrollen legger seg flat og sletter organisasjonen «Afrikas barn» fra sin OBS-liste.

(**Tirsdag 3. september 2019** publiserte OA en presisering knyttet til bruken av illustrasjonsbildet i omtalen av organisasjonen «Afrikas barn», der «**navnet og logoen til en annen forening fremgikk**».)

[Som det fremgår av lenker lagt inn teksten over, ble artiklene publisert både på nett og i papirutgaven, sekr. anm.]

KLAGEN:

Klager er mannen som skal stå bak omtalte organisasjoner som har havnet på Innsamlingskontrollens OBS-liste, som Caring Hands og Childrens Relief. Klager mener publiseringene er svært ødeleggende for ham. Han reagerer på at det er trykket bilder av fakturaer med påskriften «SVINDEL», der det samtidig fremgår selskapsnavn og logoer. Klager skriver: «Vi har ikke og har aldri drevet med svindel, eller vært anmeldt for svindel. Så de indirekte sverter vår forening hver gang de slår opp noe om dette.»

Slik klager ser det, inneholder omtalen feil og usannheter, og klager stiller spørsmål ved hvordan avisen har innhentet opplysninger. Han skriver: «De har kun brukt info fra en gammel LinkedIn konto som ikke er relevante.» «Hvis de hadde sjekket, hadde de funnet ut at jeg er i Russland for å undergå en operasjon da jeg er syk.»

Videre opplyser klager at redaksjonen aldri har kontaktet ham. Ifølge klager har avisen hatt hans private epostadresse i mange år. Han kan heller ikke se å ha mottatt noen henvendelse via sosiale medier, slik det hevdes i det publiserte. Etter klagers mening har avisen hacket Facebook-siden hans og stjålet private bilder.

Klager anfører brudd på flere punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP), blant annet punkt 3.2, om kildekritikk og kontroll av opplysninger.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Oppland Arbeiderblad (OA) mener det hadde offentlig interesse å omtale at Innsamlingskontrollen advarte mot det de hevdet var useriøse innsamlingsorganisasjoner, der fem på listen var fra avisens nedslagsfelt. Slik avisen ser det, er det også av offentlig interesse å undersøke «hva slags selskaper det er publikum advares mot», og «opplyse om personene som leder selskapene og hva de driver med».

OA forklarer at det ble forsøkt å oppnå kontakt med personene bak de kritiserte selskapene: «Vi søkte i databaser og på nettet for å følge opp saken på ordinær journalistisk måte. Vi har etter dette hatt en serie artikler om temaet – også med søkelys på Innsamlingskontrollen.»

Videre avviser OA klagers fremstilling og skriver: «Avisen har over dager og uker forsøkt å kontakte ham på e-post, via sosiale medier og telefon. Avisen har også kontaktet venner og tidligere forretningsforbindelser, blant annet Jo Alund i Strong Communication, for å få formidlet til Øverlier vårt ønske om å få stille ham spørsmål og få hans forklaringer. Det fremgår av artiklene at vi har ønsket å komme i kontakt med ham.» Avisen viser også til vedlegg for å dokumentere forsøkene på kontakt.

Slik OA ser det, må det at avisen ikke oppnådde kontakt tolkes som at klager har valgt ikke å benytte seg av muligheten for å uttale seg og korrigere eventuelle feil og usannheter.

Ifølge OA har klager også «beviselig vært aktiv» i sosiale medier som Instagram og LinkedIn, der redaksjonen forsøkte å oppnå kontakt. Om LinkedIn skriver OA: «Her mottok vi et varsel om at Øverlier hadde sett på kontoen til reporteren og følgelig må ha sett meldingen reporteren sendte ham. Det finnes også dokumentasjonen på at han har vært klar over at OA har ønsket å komme i kontakt med ham på Facebook. På samme konto som både reportere og avisens redaktør har prøvd å nå ham via messenger, har han vært inne og endret på innstillingene i ettertid. Det skal også nevnes at vi har vært fysisk på adressen Øverlier oppgir som postadresse for de fleste organisasjonene hans (...). Der opplyser nåværende innehaver av postkassen at Øverlier bor i Estland og at han ikke har noe videre kjennskap til ham utover dette. Det har vist seg ved gjennomgang av facebook-vennene til Øverlier at de to faktisk er venner på det sosiale mediet.»

Etter OAs mening har redaksjonen utøvd kildekritikk og tilstrebet å kontrollere opplysningene så langt det lot seg gjøre. OA viser til at omtalen bygger på «informasjon fra

offentlig tilgjengelige foretaksbaser, selskapenes egne åpne nettstedet og fra tidligere avisartikler hvor Øverlier har vært nevnt». OA bemerker også at avisen har gjengitt opplysninger fra Øverliers åpne sosiale nettsider, som LinkedIn. OA kommenterer i denne sammenheng: «Det er opp til Øverlier selv å ha korrekte profilopplysninger om seg selv og avpublisere informasjon som ikke lenger er aktuell.»

For øvrig presiserer OA at avisen ikke har beskyldt klager for lovbrudd: «Det fremgår av OAs artikler at det er Innsamlingskontrollen som har kommet med kritikk mot Øverlier og hans virksomhet. Det fremgår hvor avisen har hentet all informasjonen fra som er publisert.»

OA viser også til hvordan avisen ga klager en stemme på trykk, selv om han ikke besvarte redaksjonens henvendelser: «Da vi fikk oss i hende en facebook-melding fra hans 'lukkede' konto, valgte vi å publisere innholdet i meldingen. Med det lot vi han gå i rette med Oppland Arbeiderblad og Innsamlingskontrollen. Vi gjenga hans forklaring og ga ham en stemme.»

Dessuten argumenterer OA for at klagers Facebook-profil ikke kan anses som privat, i lys av innstillingene han har der samt antallet venner «– langt flere enn de som rettssystemet har satt som en grense i forhold til å ha en privat facebook-konto». OA skriver: «Vi mener det er ordinær journalistisk arbeidsmetode og mener også det er relevant å se i hvilken grad kontoen viste spor etter humanitær, ideell hjelpevirksomhet. Det gjorde den ikke.»

OA viser dessuten til at man ikke kan hindre offentlig søkelys og/eller negativ omtale ved å unngå å svare på spørsmål. Slik OA ser det, hadde klager all mulighet for å komme til avisen og korrigere feil.

Når det gjelder bildet som er publisert av klager, mener redaksjonen at det også måtte kunne publiseres; det var et nøytralt portrettbilde som avisen anser som relevant og aktuelt i nyhetskonteksten.

Med hensyn til bildet som er publisert av en faktura med påskriften «SVINDEL», opplyser OA at det er et bilde som var del av Innsamlingskontrollens pressemelding om deres advarsler. OA skriver: «Giroene på bildet tilhører en person som angivelig opplever seg lurt av selskapet til Øverlier og som selv synes å ha skrevet ordet "Svindel" på giroenes overflate. OA brukte bildet for å dokumentere klager som har vært levert Innsamlingskontrollen mot spesifikke selskaper.»

OA erkjenner imidlertid at kan rettes spørsmål ved bruken av bildet i to av publiseringene, som ikke er knyttet til klager, der det ble brukt som illustrasjonsfoto. Selv om OA mener bildet ikke er egnet til å påføre klagers selskap omdømmetap «siden selskapet år etter år har kommet på Innsamlingskontrollens obs-liste, uten at selskapet eller Øverlier gjort noe for å få satt en stopper for det», har OA i ettertid valgt å redigere bort selskapsnavn og logo på bildet, samt å beklage – både på nett- og i papirutgaven – at bildet har vært brukt til å illustrere saker som ikke handlet om klagers selskaper.

Klager har kommet med kommentarer og tilføyelser i form av flere ulike eposter til PFU-sekretariatet. Her fremkommer det at han utvider sin begrunnelse for klagen med henvisning til ytterligere to punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP): 4.1, om saklighet og omtanke, og 4.14, om samtidig imøtegåelse.

Videre fastholder klager at hans konti i sosiale medier er lukket, at han ikke ser meldinger som er kommet inn hvis det ikke er fra «venner», og at det derfor også er feil at OA kan ha lest noe som er publisert på hans Facebook-konto: «dermed må de [OA] ha kommet seg inn på min profil på en eller annen måte.»

Ifølge klager har OA minst ti ganger publisert bildet som viser en faktura med påskriften «SVINDEL», noe som innebærer at han «gang på gang» derigjennom er kalt svindler. Klager påpeker at det helt klart ikke stemmer: «Vi har aldri, og kommer aldri til å gjøre noe som har eller kommer til å bryte norsk lov.» For øvrig reagerer klager på publiseringen av bilder hentet fra hans lukkede profil, også et bilde hans kone er med på.

Klager opplyser for øvrig om konsekvenser av publiseringene: «De sørget også for at jeg mistet en jobb etter siste lønnsforhandlinger som CEO for et bra firma.» «[D]e har svartet meg og mitt rykte i Norge for alltid, og jeg kan aldri finne jobb der igjen.»

Oppland Arbeiderblad (OA) mener det var saklig grunn til å gjengi kritikken mot klager og hans selskap. Avisen forstår at det er belastende å bli omtalt og avbildet særlig på avisens forside, men mener også dette er innenfor det presseetisk akseptable: «Vi mener vi verken i tittelbruk, tekst eller bildebruk har gått lenger enn det er dekning for. Vi har utelukkende benyttet 'nøytrale' bilder av Øverlier. På førstesiden sågar med anonymiserende solbriller. Her er også hans kone. Hennes ansikt er behandlet på bildet slik at hun ikke er gjenkjennbar for noen. Vi mener vi har vist saklighet og omtanke ved å hente inn og publisere Øverliers kritikk mot OA, også opplysningen om at han har klaget OA inn for Pfu.»

Dersom klager mener avisen ikke har utvist tilstrekkelig omtanke og saklighet i publiseringene, mener OA at klager burde tatt kontakt på det tidspunktet artiklene ble publisert.

Når det gjelder klagers utvidelse med henvisning til VVP 4.14, viser OA til sitt første tilsvare og fastholder at redaksjonen har forsøkt å få svar fra klager: «Vi har henvendt oss til Øverlier på Facebook Messenger, på E-post, via telefon og SMS, instagram, via LinkedIn, via forretningsforbindelse og venner, samt gjort klart at vi har ønsket kontakt med ham gjennom avisen og også en podcast der vi omtalte saken.»

For øvrig skriver OA: «Øverlier hevder at han ikke åpner meldinger fra ukjente, at han ikke har blitt kontaktet av oss eller har vært klar over at vi har prøvd å gi han samtidig imøtegåelse over tid. Dette mener vi å ha dokumentert ikke kan være tilfelle. Vår reporter, som er fra en annen del av landet, og kun var i OA som sommervikar, fikk beviselig og vedlagt, en melding om at Øverlier hadde sett på hans konto. Det skjedde etter at reporteren hadde skrevet til ham på LinkedIn. Videre har det sannsynligheten mot seg at han ikke har fått med seg OA og en rekke andre mediers omtale av virksomheten hans og våre mange forsøk på å få gitt ham samtidig imøtegåelse.»

Når det gjelder Facebook-kontoen til klager, opplyser OA at flere i redaksjonen kom inn på denne «under første fasen av arbeidet», men at innstillingene så ble endret.

Det påpekes dessuten: «Får du en melding på Messenger, kommer det opp et varsel på Facebook-siden din. Du kan også se at meldingen er 'sett'. Følgelig har Øverlier også her sett våre ønsker om å kontakte oss og hatt mulighet til å korrigere fremstillingen av saken.»

OA opplyser også at redaksjonen har forsøkt å oppnå kontakt med klager og få svar på spørsmål etter at PFU-klagen var mottatt: «Det har fortsatt ikke lyktes oss å nå ham på det telefonnummeret han har oppgitt til PFU. Via e-posten som han har oppgitt til PFU svarer han kun at han ikke vil svare oss på spørsmål om saken. Han henviser til at 'han har en pågående sak' med Oppland Arbeiderblad. Han har også nedlagt forbud mot å gjengi eller på noen måte bruke noe av det han har sagt i e-poster, SMS og til PFU.»

Slik OA ser det, har avisen ikke brutt god presseskikk i denne saken, og OA påpeker også at avisen fremdeles ønsker at klager tar kontakt for å gi sin versjon av sakene som er omtalt.